

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

158. An in articulo mortis possit virtute Bullae Cruciatæ applicari
Indulgentia ab alio, quàm à Sacerdote? Et an aliuando hæc Indulgentia in
articulo mortis in casu licet raro possit applicari ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

RESOL. CLVI.

RESOL. CLVII.

Quomodo sit applicanda morituris Indulgentia Bulla Cruciatæ? Et multa circa hoc in textu huius Resolutionis explanantur, & Confessariis valde notanda, & pro praxi menti tenenda. Ex p. 5. tract. 3. Ref. 133.

Non est necessarium vt habens Bullam hanc, consequatur Indulgentiam, quod expressè & formaliter petat sibi eam à Confessario applicari, sed sufficit quòd reuera applicetur à Confessario, & ex parte penitentis virtualis petitio, seu interpretatiua voluntas petendi hanc Indulgentiam applicationem, id est, quòd si aduertisset, aut potuisset, eam postulasset. Ita Nauar. not. 30. n. 12. Suarez infra num. 8. Imò nec est necessarium vt is cui talis Indulgentia conceditur, percipiat & intelligat sibi concedi, vt docet Suarez 4. d. 1. p. disp. 56. sect. 1. n. 7. Quare si quis repente omnem sententiam & rationem amittat, constituaturque in mortis articulo, nullumque signum confessionis, vel contritionis in ordine ad confessionem dederit, quamuis non possit sacramentaliter absolui, si tamen habeat Indulgentiam, & aliquibus coniecturis conuenientibus esse in statu gratiæ, poterit ei à Ministro designato Indulgentia applicari. Ita tenet Suarez obi. supra num. 7. Corduba de indulg. q. 36. punct. 2. & Henriquez cap. 6. n. 4. lit. Q. Vnde non oportet vt infirmus pro Indulgentiæ consecutione priùs petierit & designauerit Sacerdotem Confessarium in particulari, sed sufficit illa interpretatiua voluntas, sic enim Eucharistia & Extrema-Vnctio datur infirmo, quia eo ipso quòd Christiane vixit, censetur in eo articulo interpretatiuè petere hæc Sacramenta & Indulgentias, quæ sunt remedia salutis, vt dictum est, & tenet Henriquez lib. 3. de parit. cap. 9. n. 4. vbi dicit: Nec oportet vt infirmus pro eius Indulgentiæ consecutione designauerit Sacerdotem in particulari, & hæc omnia docet etiam Trullench in expos. Bullæ Cruc. l. 1. §. 7. o. 2. dub. 19. num. 5. qui n. 13. optimè obseruat, quòd si infirmus iam moriturus, etque periculum in mora, his duobus verbis, Absoluo te, potest absolui à peccatis, & applicari Indulgentia, & à censuris absolui, si id absoluens intendat, quòd semper intendere præsumendum est, dum non habet contrariam intentionem, quia semper intendit efficere quicquid potest, nam verbum, Absoluo, ex se intendens est ad absolutionem à peccatis, censuris, & Indulgentia: ergo potest ad omnia hæc ex intentione absoluentis determinari, & omnia illa comprehendere, præsertim cum non oporteat vt absoluens suis verbis exprimat totum effectum, & modum Indulgentiæ, nam factis est vt penitens practicè & humano modo intelligat voluntatem & actionem absoluentis. Vnde et his idem Trullench ex Suarez infert posse Confessarium huiusmodi Indulgentiam concedere per verba absolutionis sacramentalis, etiamsi nihil sciat de indulgentiæ penitentis, neque ipse penitens ex obliuione, vel inadvertentiâ Indulgentiam petat, dummodo Confessarius intendat absolueri non solum à culpa, sed etiam à pena, quantum potest quocumque titulo, quia, vt dictum est, absolutionis verba ad vtrumque determinari possunt. Et ex parte recipientis sufficit virtualis, seu interpretatiua voluntas consequendi quantum ad absolutionem potest, sicut ad Extremam-Vnctionem recipientem sufficit voluntas interpretatiua, quam quidem interpretatiuam voluntatem aliquis infallibiliter habere, si animaduerteret, aut interrogaretur de huius Indulgentiæ consecutione. Ego autem dictas Indulgentias post sumptum Sacramentum Extremæ-Vnctionis applicare soleo.

Quomodo Confessarius tempore mortis debeat impertiri Indulgentiam Bullæ Cruciatæ moribundo?

Et an Indulgentia Bullæ solum concedatur pro articulo, & non pro articulo mortis?

Et si Confessarius non velit vti forma tradita à Commissario; an satis sit dicere, concedo tibi omnes gratias, quas concedere possum virtute huius Bullæ, etiam si hoc ore tenus non explicet, sed solum in mente habeat?

Et si aliquis confiteatur vt Indulgentias huius Bullæ obtineat, & Confessarius ex malitia etiam non absoluat, an lucratur Bullæ Indulgentias?

Et an in articulo mortis, quomodo Clericus haberi non potest, an laicus possit concedere Indulgentiam Bullæ? Ex p. 1. tr. 11. Ref. 106.

§. 1. R. Espondeo, impertiendo illam sub conditione, Indulgentiam Bullæ; alioqui seruet tibi Deus hanc Indulgentiam ad instantem mortem. Et ita fieri iubet Bulla Commissarius, vt notauit Fernandez in exam. Theolog. moral. part. 3. cap. 9. §. 9. num. 4. qui citat Nauarrum, & Cordubam. Et hanc praxim etiam docuerunt Villalobos in sum. tom. 1. tract. 17. claus. xi. numero 3 & Vegha in sum. tom. 2. c. 7. cas. 13. Et ratio huius praxis est; quia, si sub tali conditione Indulgentia datur, si ex illa infirmitate ager conualuerit, & postea incideret in alium articulum mortis, non indigeret noua Bulla ad Indulgentiam consequendam: quòd mente teneant Confessarij. Notandum est verò, quòd Indulgentia Bullæ solum conceditur pro articulo, & non pro periculo mortis.

2. Notandum est etiam, quòd si Confessarius non velit vti forma tradita à Commissario, satis est dicere: Concedo tibi omnes gratias, quas concedere possum virtute huius Bullæ, etiamsi hoc ore tenus non explicet, sed solum in mente, & cogitatione habeat. Ita Rodriguez in Bull. §. 9. num. 40. & Fernandez vbi supra §. 10. n. 1. qui n. 3. addit, quòd si aliquis confiteatur, vt Indulgentias huius Bullæ obtineat, & Confessarius ex malitia non illum absoluat; hoc non obstante, lucrabitur Bullæ Indulgentias.

3. Notandum est etiam, quòd in articulo mortis, quando Clericus haberi non potest, laicus potest concedere Indulgentiam Bullæ, vt tradit ex Nauarro, Ioan. Valerius in different. vtriusque fori, verb. absoluit, diff. 13. n. 3.

Sup. hoc ore tenus in t. 3. tract. 2. lege doctrinam Ref. 156. & aliam eius primæ annot.

Sup. contenta in hoc §. vlt. in Ref. seq. & in alijs Ref. & §. eius primæ annot.

RESOL. CLVIII.

An in articulo mortis possit virtute Bullæ Cruciatæ applicari Indulgentia ab alio, quam à Sacerdote?

Et an aliquando hæc Indulgentia in articulo mortis in casu licet raro possit applicari absenti, videlicet, si Parochus postquam Extremam-Vnctionem contulit penitenti egrotanti oblitus est huius applicationem & infirmus iam moriturus, nec potest Parochus eum adire, poterit à domo sua infirmo tali absenti applicare Indulgentiam? Ex p. 5. tr. 12. Ref. 46.

Et ad literam in tr. 3. Ref. 134. Sed hic vna tantum Ref. transcribitur.

§. 1. N. Egatiuam sententiam docet Ludouicus de la Cruz in Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 8. dub. 14. n. 2. quia in Bulla habetur quòd semel in articulo mortis possit Confessarius Indulgentiam plenariam impendere, ergo qui non fuerit Sacerdos, non poterit id præstare.

Sup. hoc in Ref. præterita §. vlt. & infra in tr. 5. Ref. 38. & in tom. 5. tr. 1.

Ref. 11. in
fine, & in
Ref. 212.
etiam in
fine.

præstare. Patet consequentia, quia cum Indulgentia sit stricti iuris, in propria sua significatione sunt verba eius accipienda, & secundum ius; sed nomine Confessarij proprie intelligitur Sacerdos habens facultatem confitendi à iure, vel ab homine; ergo cum huic duntaxat concedat Pontifex in Bulla facultatem impendendi Indulgentiam, nullus alius præter Sacerdotem id poterit præstare.

2. Verùm his non obstantibus affirmatiuam sententiam, me consulente & impellente, ne timeant in praxim deducere non solum Clerici tonsurati, sed etiam laici, si Sacerdos tamen non adsit, & ita hanc opinionem præter Ioannem Valerum, quem citauit in 1. p. tract. 11. resol. 106. tenent DD. quos citat & sequitur Trullenck in Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 7. dub. 19. numero 6. ubi sic ait. In absentia Sacerdotis hanc Indulgentiam in mortis articulo probabile est applicare posse etiam simplicem tonsuratum. Ratio est, quia absolutio & remissio pœnæ, quæ fit per Indulgentiam, non est absolutio à peccatis, nec ab ea dependens, neque requiritur quod concedens Indulgentiam aut eam executioni mandans, sit Sacerdos, vt communiter DD. Quare sicut in tali articulo potest primò tonsuratus à censuris absolueri, ita & applicare hanc Indulgentiam, qui quoad hunc effectum latè dicitur Confessarius, quod si in tali articulo nec Clericus haberi possit, existimat Nauar. posse laicum Indulgentiam hanc applicare. Pia quidem sententia, & propter tanti Doctoris auctoritatem probabilis, & quæ si non potest prodesse, saltem obesse non poterit. Ita Trullenck. Et hanc sententiam ex Theologis Societ. docet etiam Reginald. tom. 1. lib. 6. cap. 13. num. 157. Vnde hæc opinio fati remanet probabilis aduersus Ludou. de la Cruz ubi supra.

Ante hoc alibi nihil dixit, sed postea in Ref. quæ hic est inf. in tr. 5. Ref. 38. cursum in fine.

3. Notandum est tamen hic obiter vnum notabile, quod nescio an alibi à me adnotatum sit, nempe quod aliquando hæc Indulgentia in articulo mortis in casu licet raro, videtur posse applicari absenti, videlicet si Parochus postquam Vnctionem Extremam contulit penitenti agrotanti, oblitus est hanc applicationem, & infirmus iam iam moritur, nec potest Parochus eum adire, poterit è domo sua infirmo tali absenti applicare Indulgentiam, quia si hæc potest applicari extra confessionem infirmo, qui nullum signum dederit contritionis, nec huius applicatio dependet ab absolutio- ne sacramentali & ex alio cap. hic est capax Indulgentiæ, eo quod supponimus esse in statu gratiæ constitutum per Confessionem, quod mirum si in tali casu possit applicari in absentia, sicut etiam absens à censuris absolui, præsertim cum nulla scientia, nec formalis petitio, requiratur ex parte eius, cui est hæc Indulgentia applicanda, ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Trullenck ubi supra in Bulla Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. disp. 19. n. 7.

RESOL. CLIX.

An Hispani, Siculi, &c. existentes extra Regna Hispaniarum & Sicilia, possint sumere per alios Bullam Cruciatæ, & eius privilegij frui, secuso privilegio edendi laeticinia?

Et docetur Regulares virtute Cruciatæ posse absolui à peccatis mortalibus, & censuris non reservatis à quocumque Confessorio seculari, vel Regulari approbato ab Ordinario, vel à deputato à Pralato sua Religionis. Ex p. 9. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 10.

Pro cõfetto in hac Ref. vsque ad §. vii. in Ref. seq. & in to.

§. 1. Non desunt aliqui, qui sententiam affirmatiuam probabilem existimant; & ita nouissimè docet doctus Pater Quintanaduénas in Theolog. moral. tom. 1. tract. 8. singul. 4. num. 8. ubi sic asserit:

[Dicendum est, probabile esse, quemlibet Sacerdotem, vel adstrictum Horis Canonicis, subditum Regis Hispaniæ, vti posse prædicta compositione, & gaudere Bullæ priuilegijs, excepto laeticiniorum, & eorum esu, etiamsi existat extra Hispaniæ Regna, & extra illa commoretur, dummodo alius pro prædicto Bullam in Hispania accipiat. Primò, quia in ipsa Bulla laeticinia solum excipiuntur; seu arcentur à priuilegijs vescendi ouis, & laeticinijs, atque etiam carnibus de vtriusque Medici consensu, ij, qui extra Regna hæc commorantur. Item, inquit Pius V. in Bulla relata, vt dicto biennio durante intra ipsa Hispaniarum Regna, & non extra, carnibus de consilio vtriusque Medici, temporibus ieiuniorum totius anni, etiam quadragesimalium vesci, ac pro eorum libito ouis, & laeticinis, &c. ergo relicta priuilegia poterunt illis prodesse, cum exceptio, seu casus exceptus sit met regulam in contrarium, l. Nam, quod liquide, §. fin. primo responsio, ff. de penul. l. Quasi sum, §. Idem respondit, & ibi Gloss. verbo, Non potest, ff. de fund. in fruct. c. 2. de coniugio leproso. Menochius de arbit. l. 1. q. 30. num. 4. Surdus conf. 303. n. 10. Cardinalis Seraphinus Rot. & Rom. decis. num. 7. Farina. prax. p. 4. conf. 65. num. 74. & apud eum decis. 31. n. 10. Rota, Romana.

2. Confirmatur: quia, vt Vegha supra, & alij Doctores docent, idè prohibetur hoc extra Hispaniam, quia scandalum oriretur, cum publice fiat apud exteros: sed nullum oritur ex hac compositione, cum secretò fiat, & in conscientia foro tantum: ergo licet potest.

3. Probatur secundò: quia ad indagandam vim legum, & priuilegiiorum, causa finalis diligenter inspicienda est, iuxta vtriusque iuris Doctores, in 1. Form. de furtis. Vnde communis Iurisprætorum, & Theologorum statuit, quod cessante causa finali legis in totum, cessat ipsa lex. Sic Alphonsus à Castro, Syluester, Suarius, Azorius, Couarruias, Aragonius, Gutierrez, Salas, & alij apud Bonacinam de leg. disp. 1. q. 1. part. 10. §. 1. num. 1. & 2. & de priuilegijs docet ipse cum alijs d. 1. de priuileg. quest. 3. part. 8. §. 2. num. 4. Ied causa finalis, seu finis præcipuus concessionis Cruciatæ, & compositionis, est subsidium Regi Catholico pro belli expensis impensum; vel à suis subditis, vel ab alijs; qui tamen ad eundem Regis Regna declinant: ergo, licet extra Hispaniarum Regna commorentur, dummodo sint vassalli, seu subditi Regis Catholici, non est, cur Cruciatæ priuentur: æque enim finis concessionis persistit, siue ij existentes in Hispania, siue extra illam, in subsidium belli contribuant. Ita Quintanaduénas, & ante illum aliqui veteri docti ex Societate, teste Castro Palao 2. 4. 17. 21. disp. vnica, p. 102. 2. num. 4. sic aiente: [Non desunt graves Doctores, Pater Bonauentura, Ioan. Chacon, Ioan. de Salas in Manuscriptis, qui improbabile non reputant, Bullam prodesse Hispanis extra Hispaniam existentibus, si alius pro ipsis Bullam suscipiat; quia finis principalis Bullæ est subsidium pecuniarium factum molto Regi pro expensis belli contra infideles. Quod verò fiat personaliter, & presencialiter in illis Regnis, vel interposita persona, parum videtur referre.]

4. Sed ipse meritò ibi profus refellit hanc opinionem, tanquam aduersam priuilegij verbis, quæ solum expriment, habitantes in Regnis Philippo subiectis, vel ad ea declinantibus; aliàs non solum Hispani, sed etiam omnes frui Bulla possent, si aliquis in Hispania Bullam pro ipsis susciperet, quod credendum non est. Non enim est intentio Pontificis, vt noster Rex pecuniam ab illis accipiat, qui nec ratione domicilij, nec transeuntis habitationis illi subiciuntur. Hanc etiam sententiam, præter Palaum, sustinet cõcius meus petentissimus, & amicissimus Pater Bardi in Bulla Cruc. p. 17. 2. §. 2. n. 16. qui citat Ludouic. à Cruz, & Riccium.